

Rodzaje usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych

Czynności usług opiekuńczych

Zaspokajanie codziennych potrzeb życiowych oznacza podejmowanie wszelkich działań zmierzających do zapewnienia właściwego funkcjonowania osoby potrzebującej wsparcia w środowisku. Czynności te będą polegały przede wszystkim na dostarczaniu jej produktów żywnościowych pozwalających na przygotowanie posiłku (robienie zakupów), a nawet przygotowanie z nich posiłków, oraz na utrzymywaniu czystości w miejscu zamieszkania danej osoby (sprzątanie, pranie ubrań i pościeli).

Do czynności usług opiekuńczych zaliczyć można:

- 1) z zakresu opieki higienicznej:
 - a) toaletę osobistą (zmiana pampersów) lub przeciwdziałającą odleżynom,
 - b) kąpiel chorego,
 - c) zmianę bielizny;
- 2) z zakresu opieki pielęgnacyjnej:
 - a) podawanie leków,
 - b) wykonywanie drobnych opatrunków,
 - c) pomoc przy usprawnianiu;
- 3) kontakt z otoczeniem:
 - a) wspólne wyjścia na spacer,
 - b) prowadzenie rozmów,
 - c) czytanie książek czy prasy,
 - d) podtrzymywanie i rozwijanie zainteresowań osoby wspieranej.

Czynności specjalistycznych usług opiekuńczych

Zgodnie z § 2 SpecUsługOpR, usługi obejmują:

- 1) uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, w tym zwłaszcza:
 - a) kształtowanie umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania, motywowanie do aktywności, leczenia i rehabilitacji, prowadzenie treningów umiejętności samoobsługi i umiejętności społecznych oraz wspieranie, także w formie asystowania w codziennych czynnościach życiowych, w szczególności takich jak:
 - samoobsługa, zwłaszcza wykonywanie czynności gospodarczych i porządkowych, w tym umiejętność utrzymania i prowadzenia domu,
 - dbałość o higienę i wygląd,
 - utrzymywanie kontaktów z domownikami, rówieśnikami, w miejscu nauki i pracy oraz ze społecznością lokalną,
 - wspólne organizowanie i spędzanie czasu wolnego,
 - korzystanie z usług różnych instytucji,
 - b) interwencje i pomoc w życiu w rodzinie, w tym:

- pomoc w radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych - poradnictwo specjalistyczne, interwencje kryzysowe, wsparcie psychologiczne, rozmowy terapeutyczne,
 - ułatwienie dostępu do edukacji i kultury,
 - doradztwo oraz koordynacja działań innych służb na rzecz rodziny, której członkiem jest osoba uzyskująca pomoc w formie specjalistycznych usług,
 - kształtowanie pozytywnych relacji osoby wspieranej z jej osobami bliskimi
 - współpraca z rodziną - kształtowanie odpowiednich postaw wobec osoby chorującej, niepełnosprawnej,
- c) pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, w tym:
- w uzyskaniu świadczeń socjalnych, emerytalno-rentowych,
 - w wypełnieniu dokumentów urzędowych,
- d) wspieranie i pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, w tym zwłaszcza w:
- szukaniu informacji o pracy, w znalezieniu zatrudnienia lub alternatywnego zajęcia, w szczególności uczestnictwa w zajęciach warsztatów terapii zajęciowej, zakładach aktywności zawodowej, środowiskowych domach samopomocy, centrach i klubach integracji społecznej, klubach pracy,
 - kompletowaniu dokumentów potrzebnych do zatrudnienia,
 - przygotowaniu do rozmowy z pracodawcą, wspieranie i asystowanie w kontaktach z pracodawcą,
 - rozwiązywaniu problemów psychicznych wynikających z pracy lub jej braku,
- e) pomoc w gospodarowaniu pieniędzmi, w tym:
- nauka planowania budżetu, asystowanie przy ponoszeniu wydatków,
 - pomoc w uzyskaniu ulg w opłatach,
 - zwiększanie umiejętności gospodarowania własnym budżetem oraz usamodzielnianie finansowe;
- 2) pielęgnacja - jako wspieranie procesu leczenia, w tym:
- a) pomoc w dostępie do świadczeń zdrowotnych,
 - b) uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt lekarskich, badań diagnostycznych,
 - c) pomoc w wykupywaniu lub zamawianiu leków w aptece,
 - d) pilnowanie przyjmowania leków oraz obserwowanie ewentualnych skutków ubocznych ich stosowania,
 - e) w szczególnie uzasadnionych przypadkach - zmiana opatrunków, pomoc w użyciu środków pomocniczych i materiałów medycznych, przedmiotów ortopedycznych, a także w utrzymaniu higieny,
 - f) pomoc w dotarciu do placówek służby zdrowia,
 - g) pomoc w dotarciu do placówek rehabilitacyjnych;
- 3) rehabilitacja fizyczna i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu w zakresie nieobjętym przepisami ŚOZŚrPubU:
- a) zgodnie z zaleceniami lekarskimi lub specjalisty z zakresu rehabilitacji ruchowej lub fizjoterapii,
 - b) współpraca ze specjalistami w zakresie wspierania psychologiczno-pedagogicznego i edukacyjno-terapeutycznego, zmierzającego do wielostronnej aktywizacji osoby korzystającej ze specjalistycznych usług;
- 4) pomoc mieszkaniowa, w tym:
- a) w uzyskaniu mieszkania, negocjowaniu i wnoszeniu opłat,

- b) w organizacji drobnych remontów, adaptacji, napraw, likwidacji barier architektonicznych,
 - c) kształtowanie właściwych relacji osoby uzyskującej pomoc z sąsiadami i gospodarzem domu;
- 5) zapewnienie dzieciom i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi dostępu do zajęć rehabilitacyjnych i rewalidacyjno-wychowawczych, w wyjątkowych przypadkach jeżeli nie mają możliwości uzyskania dostępu do zajęć, o których mowa w art. 7 ZdrPsychU.

Spełnienie kryterium dochodowego i pozostałych warunków

W przypadku usług opiekuńczych niespełnienie przesłanki kryterium dochodowego nie ma wpływu na decyzję administracyjną. Nawet jeśli osoba lub rodzina przekroczy kryterium dochodowe określone w art. 8 ust. 1 PomSpołU, organ wyda decyzję przyznającą pomoc, określając procentową wysokość odpłatności w zależności od dochodu osoby ubiegającej się o wsparcie.

W przypadku ubiegania się o usługi opiekuńcze niezbędnym warunkiem jest przedstawienie zaświadczenia lekarskiego, wskazującego na konieczność objęcia osoby wsparciem w tej formie (zlecenie na usługi opiekuńcze). W zaświadczeniu tym lekarz określa przyczyny zlecenia pomocy w formie usług opiekuńczych. W przypadku specjalistycznych usług opiekuńczych konieczne jest przedstawienie zaświadczenia lekarskiego lub orzeczenia o niepełnosprawności, z którego wynika rodzaj schorzenia lub niepełnosprawności.

Tryb udzielenia pomocy w formie usług opiekuńczych

Postępowanie administracyjne wszczyna się na wniosek o udzielenie pomocy w zakresie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. W ramach prowadzonego postępowania organ przeprowadza rodzinny wywiad środowiskowy oraz gromadzi niezbędne informacje i dowody poświadczające konieczność udzielenia pomocy w tym zakresie. Takim dokumentem może być m.in. wystawione przez lekarza pierwszego kontaktu zlecenie lub zaświadczenie o konieczności objęcia danej osoby wsparciem w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych.

Ośrodek pomocy społecznej przyznaje usługi opiekuńcze decyzją administracyjną, w której określa ich zakres, okres, miejsce świadczenia oraz odpłatność (art. 50 ust. 5 PomSpołU). Przyznanie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych ma charakter obligatoryjny, co oznacza, że usługi te po spełnieniu ustawowych przesłanek muszą być przyznane. Decyzje w sprawie tych usług mają jednak charakter uznaniowy tylko w części odnoszącej się do ich zakresu, okresu, na który zostaną przyznane oraz miejsca świadczenia.

W przypadku usług opiekuńczych rada gminy, w drodze uchwały, określa (art. 50 ust. 6 PomSpołU):

- 1) szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 2) szczegółowe warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat,

3) tryb pobierania opłat.

Minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego w porozumieniu z ministrem właściwym ds. zdrowia określa w drodze rozporządzenia (art. 50 ust. 7 PomSpołU):

- 1) rodzaje specjalistycznych usług opiekuńczych
- 2) kwalifikacje osób świadczących te usługi,
- 3) warunki i tryb ustalania i pobierania opłat za specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone osobom z zaburzeniami psychicznymi,
- 4) warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia z tych opłat, ze względu na szczególne potrzeby osób korzystających z usług, przy uwzględnieniu sytuacji materialnej tych osób.

Zasady pomocy w zakresie specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych przez ośrodki określone zostały w SpecUsługOpR.

Aby określić rozmiar i zakres wymaganej pomocy dla dzieci objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi, organ, oprócz zlecenia od lekarza na usługi, może dodatkowo zażądać zaświadczenia o rehabilitacji świadczonej w innych podmiotach. Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone przez organy pomocy społecznej powinny bowiem uzupełniać rehabilitację z innych systemów i nie powinny udzielać wsparcia w zakresie już świadczonej pomocy. Ze względu na niewystarczającą liczbę godzin rehabilitacji dla dzieci w przedszkolach i innych placówkach oświatowych lub rehabilitacyjnych organ przyznaje specjalistyczne usługi opiekuńcze także w tym zakresie, uzupełniając liczbę godzin wskazaną na zaświadczeniu lekarskim.

W przypadku usług opiekuńczych organ pomocy społecznej w toku postępowania administracyjnego w rodzinnym wywiadzie środowiskowym ocenia sytuację życiową ubiegającej się o pomoc osoby (lub rodziny) oraz jej stan zdrowia i na tej podstawie ustala zakres niezbędnych dla niej usług opiekuńczych, biorąc pod uwagę możliwości świadczenia pomocy przez OPS. Wyznacznikami ustalenia zakresu przyznania usługi są więc:

- 1) rozmiar potrzeb określonego wnioskodawcy,
- 2) możliwości finansowe organów pomocy społecznej.

Z analizy okoliczności faktycznych konkretnej sprawy organ administracji może wywieść, czy pomoc w postaci usług opiekuńczych stwarza możliwość zaspokojenia potrzeb strony w zakresie wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Jeśli osobie wymagającej wsparcia w formie usług opiekuńczych organ nie jest w stanie zapewnić usług opiekuńczych w wystarczającym zakresie, może zaproponować umieszczenie jej w DPS.

Odpłatność za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze

Poziom odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze powinien być rozważany w zależności od ustalonej sytuacji dochodowej, rodzinnej i zdrowotnej rodziny strony.

Ośrodek pomocy społecznej ustala odpłatność za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze zgodnie z uchwałą rady gminy w sprawie szczegółowych zasad

przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat, a także trybu ich pobierania. Wysokość odpłatności dla strony, zgodnie z przyznanym wymiarem i stawką godzinową za świadczone usługi (iloczyn ceny jednej godziny oraz liczby godzin świadczonych usług), jest ustalana w drodze decyzji administracyjnej